

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Качан Тетяна Валеріївна**, 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2021 році Університет державної фіскальної служби України за спеціальністю «Правоохоронна діяльність», проходить службу в Збройних Силах України (ВЧ А4632), м. Київ, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «26» червня 2025 року № 759, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Василя Топчія , доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, директора навчально-наукового інституту права Державного податкового університету
Рецензента –	Наталії Лугіної , кандидата юридичних наук, доцента, заступника директора з навчально-методичної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету

Любові Омельчук , кандидата юридичних наук, доцента, завідувача навчальної лабораторії «Юридична клініка» Державного податкового університету |
| Офіційних опонентів – | Оксани Кучинської , доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, професора кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Людмили Гаврилюк , кандидата юридичних наук, старшого дослідника, старшого викладача кафедри інтелектуальної власності та приватного права факультету соціології і права Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», |

на засіданні «12» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Качан Тетяні Валеріївні** на підставі публічного захисту дисертації «Досудове розслідування у

кримінальних провадженнях щодо зловживання владою або службовим становищем» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент **Грицюк Ігор Васильович**, доцент кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо зловживання владою або службовим становищем, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше запропоновано низку змін до кримінального законодавства щодо удосконалення розслідування та правильної кваліфікації діянь, зокрема, запропоновано закріпити таку кваліфікуючу ознаку як «воєнний стан та надзвичайна ситуація», додати до приміток до ст. 364 та 365 КК України дефініції «вихід за межі повноважень» та «використання повноважень всупереч інтересам служби» тощо; розроблено Типові методичні рекомендації щодо проведення комплексної судової експертизи у справах про службові кримінальні правопорушення на основі вивчення офіційних статистичних даних, емпіричних джерел та наукових праць; виокремлено типові слідчі ситуації під час розслідування зловживання владою або службовим становищем в умовах воєнного стану, до яких віднесено: ситуація наявності обґрунтованої інформації про зловживання владою - без доступу до матеріальних доказів, ситуація маскування кримінального правопорушення під «воєнну необхідність» або «виконання наказу», ситуація залучення кількох посадовців із різних органів (змова), ситуація втрати або недоступності ключових доказів унаслідок бойових дій, ситуація суспільного резонансу та політичного тиску тощо; запропоновано зміни до законодавства щодо удосконалення процесуального порядку застосування застави та тимчасового відсторонення від посади під час досудового розслідування зловживання владою або службовим становищем, зокрема щодо уточнення законодавчих норм щодо визначення розміру застави, посилення контролю за походженням коштів, встановлення чітких процесуальних критеріїв для обрання цього запобіжного заходу саме у корупційних справах.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувачка має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Грицюк І. В., Качан Т. В. Здійснення окремих заходів забезпечення кримінального провадження під час розслідування зловживання владою або службовим становищем. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2021. Випуск 16. С. 157-168. URL: <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/law/article/view/288>.

2. Качан Т. В. Удосконалення розслідування зловживання владою або службовим становищем на сучасному етапі розвитку України. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. Випуск 4 (13). С. 148-156. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/171>.

3. Качан Т. В. Використання спеціальних знань під час розслідування зловживання владою або службовим становищем. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 1109-1113. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/328078>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **Кучинська Оксана Петрівна**, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. По тексту роботи обмежено використано дані судової практики щодо застосування ст. 364–365 КК України. На думку офіційного опонента, слід було додати порівняльний аналіз рішень ВАКС, Касаційного кримінального суду щодо проблемних питань доказування умислу та визначення меж службових повноважень.

2. У рубриці наукової новизни «вперше» дисертанткою запропоновано Типові методичні рекомендації щодо проведення комплексної судової експертизи у справах про службові кримінальні правопорушення на основі вивчення офіційних статистичних даних, емпіричних джерел та наукових праць, але не запропоновано шляхи їхньої офіційної легалізації. Варто конкретизувати, які державні органи (МВС, НАБУ, ДБР) мають затвердити ці документи та за якою процедурою.

3. Авторкою удосконалено наукову позицію щодо можливості ініціативного здійснення оперативно-розшукових заходів оперативними підрозділами в межах кримінального провадження без обов'язкової наявності

письмового доручення слідчого або прокурора, за умови подальшої процесуальної легалізації отриманих результатів та надання повноважень на перевірку заяв про кримінальні правопорушення, які готуються, шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності ще до початку досудового розслідування. Проте на практиці ініціативність оперативних підрозділів може призвести до порушень прав особи, тому слід запровадити чіткі механізми процесуальної перевірки та санкціонування таких дій, а також часові межі їх допустимості.

4. У дисертації недостатньо уваги приділено механізмам виявлення латентних кримінальних правопорушень. На думку офіційного опонента, автору доцільно було б запропонувати дієві інструменти зниження латентності, зокрема: розширення функціоналу викривачів, анонімних повідомлень, аналітики закупівель.

Офіційний опонент – кандидат юридичних наук, старший дослідник **Гаврилюк Людмила Володимирівна**, старший викладач кафедри інтелектуальної власності та приватного права факультету соціології і права Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. На стор. 197-198 дисертації авторка на основі аналізу зарубіжного досвіду формулює практичні висновки для вдосконалення української моделі: спеціалізація органів розслідування (як у SFO, PNF, CBA) дозволяє зосередитися на доказуванні складних корупційних схем; захист викривачів (whistleblowers) має бути інституційно гарантований, як у США; автоматичний обов'язок перевірки сигналів про зловживання, як у Франції та Німеччині, може зменшити латентність кримінальних правопорушень; посилення етичної складової відповідальності, за прикладом Британії, дозволяє розглядати не лише прямі наслідки, але і зловживання довірою суспільств, роль експертного аналізу та електронних доказів є ключовою у всіх юрисдикціях і потребує розвитку в Україні. Запропоновані заходи (електронні платформи, експертизи, аналітичні інструменти) є ресурсозатратними. Можливо у цьому аспекті доцільно передбачити механізми поетапного впровадження з урахуванням фінансово-кадрових обмежень у воєнний період.

2. На думку офіційного опонента, запозичення зарубіжного досвіду досудового розслідування зловживання владою або службовим становищем виглядає надто загальним. Доцільно було б визначити критерії відбору практик (економічна схожість, правова система, антикорупційні моделі) і дати оцінку їх ефективності в умовах українського контексту.

3. У роботі здобувачем на основі проаналізованого матеріалу умисел є ключовим елементом складу зловживання владою або службовим становищем, однак чинне кримінальне процесуальне законодавство не передбачає спеціальних інструментів чи методик його встановлення. В умовах, коли дії службовця можуть мати формальну законність, але суперечити інтересам служби, доведення суб'єктивної сторони стає особливо складним.

4. Цікаво почути під час публічного захисту позицію щодо розробки і закріплення у відповідних методичних документах (інструкціях, листах ВРП або Офісу Генпрокурора) рекомендації щодо збирання та оцінки доказів, які свідчать про умисний характер діянь посадовців.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Лугіна Наталія Анатоліївна**, заступник директора з навчально-методичної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. На стор. 12 дисертації автором представлено поняття зловживання владою, під яким запропоновано розуміти умисне використання особою, яка має владні повноваження, цієї влади всупереч інтересам служби з метою отримання вигоди для себе чи інших осіб або завдання шкоди інтересам держави, суспільства чи окремих осіб. Під зловживанням службовим становищем варто розуміти умисне використання службовою особою не владних, а організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських повноважень всупереч інтересам служби. На думку рецензента, запропоноване уточнення дефініцій «зловживання владою» та «зловживання службовим становищем» є змістовно важливим. Проте під час публічного захисту доцільно пояснити, чи не створює воно ризику неоднозначного тлумачення при кваліфікації діянь, особливо в умовах багатозначної судової практики.

2. Дисертантка у роботі проаналізувала затримання, відсторонення від посади та застосування застави у справах про зловживання владою або службовим становищем. На думку рецензента, доцільно більш детально проаналізувати й інші заходи забезпечення кримінального провадження у справах про зловживання владою або службовим становищем.

3. Авторка провела ґрунтовний аналіз законодавства та емпіричних даних щодо зловживання владою або службовим становищем та запропонувала багато змін до законодавства, виклавши їх в окремому пункті висновків. На нашу думку, доцільно їх сформулювати в окремий додаток і подати на розгляд відповідного комітету Верховної ради. України

4. Потребує додаткового обґрунтування запропонована дисертантом кваліфікуюча ознака «воєнний стан», адже не завжди сам факт його введення свідчить про підвищену суспільну небезпеку діяння, передбаченого ст. 364 КК України.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Омельчук Любов Василівна**, завідувач навчальної лабораторії «Юридична клініка» Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Дисертантка у роботі стверджує, що на сьогодні практика правозастосування потребує оновленої методики розслідування зловживання владою або службовим становищем, зважаючи на воєнний стан, економічну кризу тощо. Тому, на нашу думку, доцільно запропонувати авторську методику розслідування таких кримінальних правопорушень в окремому додатку до дисертації.

2. На нашу думку, потребує більшого наукового вивчення доказування у справах щодо зловживання владою або службовим становищем, зокрема, процес збирання та фіксації електронних (цифрових) доказів.

3. У рубриці наукової новизни «вперше» (стор. 12 дисертації) здобувачкою виокремлено типові слідчі ситуації під час розслідування зловживання владою або службовим становищем в умовах воєнного стану, до яких віднесено: ситуація наявності обґрунтованої інформації про зловживання владою – без доступу до матеріальних доказів, ситуація маскування кримінального правопорушення під «воєнну необхідність» або «виконання наказу», ситуація залучення кількох посадовців із різних органів (змова), ситуація втрати або недоступності ключових доказів унаслідок бойових дій, ситуація суспільного резонансу та політичного тиску тощо. Виокремлені типові ситуації під час розслідування службових кримінальних правопорушень у воєнний період є надзвичайно актуальними, однак під час публічного захисту доцільно пояснити ризик щодо їх можливої абсолютизації, враховуючи широкий спектр ситуацій, залежно від сфери, регіону та правоохоронного органу.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **Топчій Василь Васильович**, директор навчально-наукового інституту права Державного податкового університету, без зауважень.

Грицюк Ігор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 561270 членів ради,

«Проти» НЕМАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Тетяні Качан** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Василь ТОПЧІЙ

